

УДК 343.1

Вікторія Бокша,

здобувач

Запорізького національного університету

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЯМ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

У статті проведено аналіз положень актів кримінального законодавства зарубіжних країн, подано перелік заборон, спрямованих на захист прав споживачів, а також надано характеристику актів міжнародного права, якими визначаються мінімальні стандарти захисту прав споживачів. На основі проведеного дослідження визначено загальні тенденції кримінально-правової охорони прав споживачів у зарубіжних країнах та розроблено пропозиції до вітчизняного законодавства.

Ключові слова: кримінально-правова охорона, права споживачів, міжнародні стандарти захисту прав споживачів, країни ЄС, пострадянські країни.

Питання захисту прав споживачів є достатньо дослідженим у вітчизняній правовій доктрині. Перш за все, це зумовлюється множинністю суб'єктів таких правовідносин, а отже, першочерговою необхідністю ефективного правового врегулювання останніх.

Окрім того, слід зазначити, що даний інститут є міжгалузевим. Відповідно, дане питання є предметом досліджень учених-правознавців, які виступають спеціалістами у галузях цивільного, господарського, адміністративного та кримінального права, зокрема таких, як В.Г. Гончаренко, В.С. Кайдашов, Г. Коліснікова, Г.А. Осетинська, Д.М. Притика, І.В. Булгакова, І.Л. Жук, І.М. Мельник, І.М. Салімонов, Л.А. Жук, Л.Д. Левчук, М.І. Хавронюк, М.М. Мінаєв, О.В. Старцев, О.В. Турченко, О. І. Петрова, О.М. Готін, О.М. Нежицька, О.О. Дудоров, О.О. Одінцова, О.О. Старицька, Я.В. Матвійчук та ін.

Проте, попри досить детальне дослідження проблеми захисту прав споживачів, остання зберігає свою актуальність і нині, що зумовлено нагальною потребою розробки дієвого механізму притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у порушенні прав споживачів. Так, загалом за період з 2005 по 2010 роки за ст. 225 «Обман покупців та замовників» КК України було засуджено 2 особи; за ст. 226 «Фальсифікація засобів вимірювання» – 57 осіб; за ст. 227 «Випуск або реалізація недоброякісної продукції» – 4 особи; за ст. 229 «Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару» – 45 осіб [1].

Зазначене свідчить про необхідність перегляду чинних норм кримінального законодавства. У цьому аспекті особливо цінним для вітчизняної законодавчої практики є досвід зарубіжних країн.

Виходячи з вищезазначеного, вважаємо за необхідне провести комплексне дослідження питання врегулювання за законодавством зарубіжних країн кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні злочинів, що посягають на права споживачів.

Послідовно розв'язуючи окреслені вище завдання, звернемося спочатку до руху за права споживачів – консьюмеризму, з якого, власне, і починається історія боротьби за їхні права у світі. На країни Західної Європи консьюмеризм поширився після Другої світової війни, а у 1960 р. п'ять споживчих організацій США, Австралії, Великобританії, Бельгії і Нідерландів об'єдналися і створили Міжнародну організацію союзів споживачів, у яку сьогодні входить понад 200 організацій з 80 країн світу [2].

Проте традиційно початок руху за права споживачів пов'язують зі Сполученими Штатами Америки. Так, уперше права споживачів були сформульовані у Посланні Президента США Джона Ф. Кеннеді американському Конгресу 15 березня 1962 р. (день 15 березня проголошений ООН Всесвітнім днем захисту прав споживачів і відзначається щорічно у всьому світі починаючи з 1983 р.). Зокрема, в Біллі Президента декларувалися права споживачів: на безпеку, на вибір, на інформацію, бути вислуханим. У подальшому до цього переліку додаються: право на освіту

споживачів, право на сприяння економічним інтересам споживачів і захист цих інтересів; право на створення громадських консьюмерських організацій, право на компенсацію збитків, право на здорове навколишнє середовище [3, с. 39].

На сьогоднішній день перелік цих прав конкретизований та розтлумачений у міжнародних стандартах з їх охорони. Зокрема, найбільш загальні засади захисту прав споживачів визначено у Керівних принципах ООН на захист інтересів споживачів, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН 9 квітня 1985 р. (резолюція 39/248). Принципи, сформульовані у вказаній резолюції, спрямовані на задоволення таких законних потреб:

а) захист споживачів від шкоди їхньому здоров'ю та безпеці;

б) сприяння економічним інтересам споживачів і захист цих інтересів;

в) доступ споживачів до інформації, необхідної для компетентного вибору відповідно до індивідуальних запитів і потреб;

г) просвіта споживачів;

д) наявність ефективних процедур розгляду скарг споживачів;

е) свобода створювати споживчі та інші відповідні групи або організації і можливість для таких організацій висловлювати свою точку зору в процесі прийняття рішень, які зачіпають їхні інтереси [4].

Основні засади формування політики у сфері споживчого ринку сформульовані як вимоги щодо забезпечення фізичної безпеки товарів, сприяння економічним інтересам споживачів і захисту цих інтересів, визначення норм безпеки і якості споживчих товарів і послуг, упровадження належної системи розподілу основних споживчих товарів і послуг, а також заходів, що дозволяють споживачам отримати компенсацію, та заходів, які стосуються окремих областей; розробки програм просвіти та інформування споживача; міжнародного співробітництва.

Що стосується конкретних положень щодо відповідальності та правової охорони прав споживачів, пунктом 16 резолюції закріплено, що урядам слід ввести або зберегти політику, яка чітко визначає відповідальність виробника за те, щоб товари відповідали розумним вимогам з точки зору їх довговічності, придатності і надійності і відповідали меті, для якої вони призначені, а також відповідальність торговця стежити за дотриманням цих вимог; аналогічна політика повинна проводитися й у сфері обслуговування [4].

Іншим, не менш вагомим актом регіонального міжнародного права у цій сфері є

Хартія захисту споживачів, прийнята 25-ю сесією Консультативної Асамблеї Європейського Союзу в 1973 р. (резолюція № 543). Хартією детально регламентовано порядок реалізації основних прав споживачів та визначено обов'язки, що їм кореспондують. Показово, що першим правом ув цьому переліку є право споживачів на захист та допомогу. Зокрема, зазначається, що держава зобов'язана забезпечувати споживача кваліфікованим юридичним захистом і активно допомагати йому. Досить важливим є те, що, як визначається Хартією, впровадження захисних законів і керівництво консультативними службами повинно бути максимально наближене до місцевого рівня. При цьому визначено два напрями захисту: захист від фізичної шкоди, що випливає з придбання небезпечних товарів, та захист проти збитків, завданих економічним інтересам споживача. До переліку основних прав споживача віднесено також право на відшкодування в разі збитків, право на консьюмерську інформацію, право на консьюмерську освіту, право на представництво і консультацію [5].

Слід акцентувати увагу на тому, що саме європейські стандарти нині відіграють для України визначальну роль, адже проголошений курс на євроінтеграцію визначив процес гармонізації національного законодавства з європейським як пріоритетний напрям реформування державної політики. Так, у 2013 році урядом було схвалено Концепцію державної політики у сфері захисту прав споживачів, в якій прямо зазначено, що система захисту прав споживачів в Україні потребує вдосконалення відповідно до норм ЄС. Метою Концепції, поряд із запровадження системного підходу до розв'язання проблем у сфері захисту прав споживачів, є здійснення адаптації національного законодавства з питань захисту прав споживачів до законодавства ЄС. Власне, остання і визначена як один зі способів вирішення наявних проблем у цій сфері [6].

Саме тому особливу роль на поточному етапі відіграють директиви ЄС, які містять мінімальні стандартні вимоги у визначених сферах, особливо у тих, які зачіпають внутрішній ринок. Це означає, що держави – члени ЄС мають право перевищувати норми, передбачені у директивах щодо захисту прав споживачів за умови, що їхні нормативи не обмежують вільного переміщення товарів і послуг у межах внутрішнього ринку. Наслідком цього стало формування у країнах ЄС відмінних, проте уніфікованих у частині відповідності мінімально необхідним вимогам систем захисту споживчого ринку [7].

Отже, регулювання споживчого сектору в ЄС можна розділити на дві загальні кате-

горії: горизонтальні та галузеві директиви. Прикладами горизонтальних директив є: Директива про загальну безпеку продукції 2001/95/ЕС; Директива про оманливу рекламу 97/55/ЕС з доповненнями, внесеними Директивою про порівняльну рекламу 84/450/ЕЕС, Директива про індикативні ціни 1998/6/ЕС, Директива про недобросовісні умови споживчих контрактів 93/13/ЕЕС і Директива про продаж споживчих товарів і асоційованих гарантій 99/44/ЕС. Прикладами галузевих директив є: Директиви про харчову продукцію 2000/13/ЕС, про косметичні засоби 76/768/ЕЕС, про найменування текстильної продукції 96/74/ЕС, про медичну продукцію для застосування людьми 2001/83/ЕС, про комплексні тури 90/314/ЕЕС, про захист прав споживачів при укладенні договорів поза бізнес-приміщеннями 85/577/ЕЕС, про споживче кредитування 87/102/ЕЕС, про контракти за умов дистанційної торгівлі 97/7/ЕС, про вимірювальні прилади 2004/22/ЕС та про набуття права використання нерухомого майна протягом певного часу 94/47/ЕС [7]. Найбільший інтерес в контексті нашої теми становить Директива про відповідальність за продукцію, якою визначається, що виробник відповідає, без наявності провини, за будь-яку шкоду, спричинену недоліками у його продукції, за умови підтвердження причинно-наслідкового зв'язку між недоліком та спричиненою шкодою [7].

Для забезпечення дотримання стандартів, що визначаються вказаними директивами, необхідний ефективний механізм притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їх положень. Саме тому пропонуємо перейти до розгляду кримінального законодавства зарубіжних країн та виокремити ті норми, які передбачають відповідальність за злочини, що посягають на права споживачів.

Задля послідовного здійснення дослідження, перш ніж перейти до безпосереднього аналізу кримінального законодавства зарубіжних країн, окреслимо перелік діянь, встановлених КК України, що посягають на права споживачів. Власне, саме питання визначення їх вичерпного переліку є дискусійним у правовій доктрині. На нашу думку, обмежити коло цих заборон слід такими: ст. 204 «Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів», ст. 227 «Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції», ст. 229 «Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару», ст. 321-1 «Фальсифікація лікарських засобів

або обіг фальсифікованих лікарських засобів», ст. 327 «Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції» [8]. Окрім того, раніше КК України містив статті 225 «Обман покупців» та ст. 226 «Фальсифікація засобів вимірювання», які були вилучені на підставі Закону України від 15.11.2011 № 4025-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» [9].

Найбільше до вітчизняної законодавчої практики наближена практика пострадянських країн. Так, КК РФ встановлює відповідальність за такі діяння, що посягають на права споживачів: виробництво, зберігання, перевезення або збут товарів і продукції, виконання робіт або надання послуг, які не відповідають вимогам безпеки (ст. 238); виробництво, придбання, зберігання, перевезення чи збут немаркованих товарів і продукції (ст. 171.1); порушення правил виготовлення та використання державних пробірних клейм (ст. 181) [10]. Окрім того, КК РФ, ст. 200, була передбачена відповідальність за обман покупців, проте ця норма була декриміналізована.

КК Республіки Білорусь передбачено ширший перелік злочинів, що посягають на права споживачів. Так, ст. 257 встановлено відповідальність за обман покупців, ст. 259 – фальсифікацію засобів вимірювання, ст. 2611 – виготовлення, збут або використання підроблених акцизних марок Республіки Білорусь; ст. 337 – випуск або реалізацію недоброякісної продукції; ст. 338 – виконання робіт або надання послуг, які не відповідають вимогам безпеки [11].

КК Республіки Молдова встановлено відповідальність за такі діяння, як перевезення, зберігання або реалізація підакцизних товарів без їх маркування контрольними або акцизними марками (ст. 250), обман замовників (ст. 255) [12].

КК Туркменістану закріплено такий перелік заборон: ст. 247 «Незаконне використання товарного знака», ст. 248 «Порушення правил виготовлення та використання державних пробірних клейм», ст. 249 «Завідомо неправдива реклама», ст. 264 «Обман споживачів», ст. 265 «Порушення правил торгівлі», в тому числі приховування товарів від покупців; ст. 304 «Незаконне виготовлення та збут міцних спиртних напоїв домашнього вироблення»; ст. 310 «Випуск або продаж товарів, надання послуг, які не відповідають вимогам безпеки» [13].

Кримінальний закон Республіки Узбекистан встановлює такий перелік злочинів:

стаття 186 «Випуск або реалізація недоброякісної продукції, ст. 186.1 «Незаконне виробництво або обіг етилового спирту, алкогольної та тютюнової продукції», ст. 189 «Порушення правил торгівлі або надання послуг» [14].

КК Азербайджанської Республіки передбачені такі злочини, що посягають на права споживачів, як незаконне використання товарного знака (ст. 197), завідомо неправдива реклама (ст. 198), обман споживачів або виробництво і збут неякісної продукції (ст. 200), продаж недоброякісних лікарських препаратів (ст. 200-1) [15].

Отже, як впливає з вищезазначеного, декриміналізація норми щодо обману покупців для законодавства пострадянських країн є скоріш винятком, ніж закономірністю. Більше того, низкою нормативно-правових актів передбачені склади злочинів, які не містять КК України, зокрема, мова йде про кримінальну караність поширення неправдивої реклами та порушення правил виготовлення та використання державних пробірних клейм.

Водночас слід зазначити, що для законодавчої практики країн Західної Європи характерний прямо протилежний підхід. Так, ані кримінальний закон Австрії [16], ані кримінальні закони Франції [17] та ФРН [18] не містять жодних норм, які б стосувалися захисту прав споживачів. Зазначене дає підстави стверджувати, що сфера охорони даних відносин знаходиться поза полем правового врегулювання нормами кримінального права, тобто країни Західної Європи обрали шлях гуманізації законодавства, забезпечуючи захист прав споживачів за допомогою норм адміністративного права.

Достатньо показовим в аспекті дослідження питання забезпечення кримінальної охорони прав споживачів в країнах Східної Європи є досвід Польщі. Так, КК Республіки Польща встановлено відповідальність за такі діяння, як виготовлення та введення в обіг шкідливих для здоров'я речовин, продовольчих товарів або інших товарів загального користування, а також фармацевтичних засобів, які не відповідають обов'язковим умовам якості (п. 2, § 1, ст. 165); видалення, підробка, переробка товарних знаків, дати виготовлення продукції або термінів придатності товару або приладу (ст. 306); підробка або переробка офіційного знаку, який підтверджує повноваження або результати дослідження, або використання в публічному обігу предметів, забезпечених такими переробленими або підробленими знаками (ст. 314); підробка або переробка вимірвальних або пробірних приладів (ст. 315) [19].

У країнах Північної Європи захист прав споживачів також забезпечується за допо-

могою норм кримінального права. Так, кримінальним законодавством Швеції передбачено відповідальність за поширення серед населення неправдивої інформації, що може вплинути на вартість товару, цінних паперів або іншого майна (ч. 1, ст. 9, Гл. 9 КК), а також підробку контрольного клейма міри вимірювання, ваги, торговельного клейма (ст. 7, Гл. 14 КК) [20].

Кримінальним законом Данії встановлено відповідальність за такі діяння, як продаж шкідливих для здоров'я харчових продуктів, алкогольних напоїв, предметів повсякденного користування (§ 189); продаж в якості ліків засобів, які не відповідають таким цілям та можуть завдати шкоди здоров'ю (§ 189); продаж продуктів, які були сфальсифіковані, без їхніх особливих властивостей (§ 195); поширення неправдивої інформації, яка може торкнутися цін на товари (§ 296) [21].

У країнах Південної Європи охорона прав споживачів також забезпечується за допомогою норм кримінального законодавства. Так, КК Албанії передбачено відповідальність за створення і продаж харчових продуктів і інших речовин, небезпечних для здоров'я (ст. 288) [22].

Усі злочини даної категорії, передбачені КК Іспанії, викладені в одній статті. Кримінально карані відповідно до ст. 363 вказаного нормативно-правового акта є торгівля продуктами, на яких відсутні реквізити щодо терміну придатності та умов зберігання; торгівля зіпсованими товарами; виробництво і продаж продуктів, призначених для масового споживання, які можуть завдати шкоди здоров'ю; виробництво і торгівля продуктами, використання яких заборонено і завдає шкоду здоров'ю [23].

У КК Сполучених Штатів Америки злочини, що посягають на права споживачів, також закріплені в одній статті, зокрема: використання фальсифікованих засобів вимірювання, продаж/надання товарів/послуг в меншій кількості, ніж встановлено; продаж фальсифікованих або неправильно маркованих товарів; поширення завідомо неправдивої реклами (ст. 224.7) [24].

Особливої уваги вартий досвід законодавчої практики Китайської Народної Республіки. Злочини, що посягають на права споживачів, виділені в межах глави КК в окремий параграф. Так, ст. 140 встановлено відповідальність за пересортування і фальсифікацію продукції, видачу підробленої продукції за справжню, другосортної за добру або неякісної за якісну; ст. 141 – за фальсифікацію лікарських засобів; іншими статтями параграфу встановлено відповідальність за реалізацію недоброякісної продукції:

лікарських засобів (ст. 142), харчових продуктів (ст. 143, 144), медичного обладнання та санітарно-гігієнічних матеріалів, що використовуються в медицині (ст. 145), електрообладнання, судин (ємностей) гідравлічного типу, легкозаймистої й вибухової продукції (ст. 146), отрутохімікатів, ветеринарних препаратів, добрив, насіння (ст. 147). Окрім того, ст. 414 встановлюється відповідальність працівників державних органів, на яких покладається виявлення злочинних дій з виробництва та реалізації підроблених і неякісних товарів і які з корисливих мотивів не проводили розслідування даних дій відповідно до закону [25].

Висновки

Таким чином, узагальнюючи все вищезазначене, можна дійти висновку, що кримінальне законодавство майже кожної зарубіжної країни містить норми, що встановлюють відповідальність за порушення прав споживачів. Винятком є країни Західної Європи, зокрема ФРН, Франція, Австрія, а також деякі країни Азії, наприклад Республіка Корея [26].

Водночас слід звернути увагу не тільки на характер протидії – в порядку притягнення до адміністративної чи до кримінальної відповідальності, – але й на перелік злочинів, закріплених кримінальним законодавством різних країн, аби одразу помітити різницю у політиці, здійснюваній з метою захисту прав споживачів пострадянськими державами та європейськими. Так, кримінальним законодавством останніх здебільшого закріплюються злочини, що мають своїм наслідком заподіяння шкоди життю та здоров'ю, тобто під охорону кримінального закону поставлено саме життя та здоров'я, що нами вважається цілком логічним та таким, що відповідає сучасним тенденціям гуманізації кримінального права. Тобто за посягання на найважливіші соціальні блага встановлюється найсуворіший вид покарання. Водночас за порушення економічних прав споживачів закріплюються співмірні санкції, що накладаються в порядку притягнення до інших видів відповідальності.

Відповідно, більшість пострадянських держав обрали у боротьбі з найбільш поширеними правопорушеннями шлях посилення відповідальності. На нашу думку, ця концепція вже давно себе дискредитувала. Натомість слід розробляти адекватні правові механізми протидії правопорушенням, які б відповідали ступеню суспільної небезпечності діяння, вдосконалювати юридичну техніку, ліквідувати колізії та прогалини у законодавстві.

Так, наприклад, чинним КК України не закріплено жодної заборони, яка була б спрямована на забезпечення життя та здоров'я від шкоди, що може заподіюватися внаслідок обману споживачів. Отже, це ще один перспективний напрям дослідження у сфері протидії порушенням прав споживачів. Вважаємо, що, з огляду на множинність суб'єктів правовідносин за участі споживачів, а також на те, що останні є більш «вразливою» категорією, вирішення цієї проблеми повинно бути в числі першочергових.

Список використаних джерел:

1. Збірник даних судової статистики щодо розгляду судами України кримінальних справ, кількості та структури засуджених осіб у 2001–2010 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://govuadocs.com.ua/docs/index-636524-1.html>.
2. Барінов В.В. Захист прав споживачів: проблеми в Україні та світовий досвід / В.В. Барінов, Г.І. Скорик, О.В. Скорик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/25821/1/22-112-117.pdf>.
3. Дудла І.О. Захист прав споживачів : навчальний посібник / І.О. Дудла. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 448 с.
4. Резолюція 39/248 Генеральної Ассамблеї ООН «Руководящие принципы для защиты интересов потребителей» : Міжнародний документ від 09.04.1985 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_903.
5. Хартия защиты потребителей : международный документ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : ekburg.ru.
6. Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів : Концепція від 05.06.2013 № 777-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/777-2013-%D1%80>.
7. Захист прав споживачів в Європейському Союзі та Україні : аналітичний звіт [Електронний ресурс] / П. Ларсон, О. Лисенко, О. Самчишин, О. Овчарук, М. Фролов. – Режим доступу : <http://www.consumerinfo.org.ua/upload/iblock/377/ConsumerProtectionReport-ua.pdf>.
8. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності : Закон України від 15.11.2011 № 4025-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 25. – Ст. 263.
10. Уголовный кодекс Российской Федерации : Закон Российской Федерации від 13.06.1996 № 63-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://base.garant.ru/10108000/>.
11. Уголовный кодекс Республики Беларусь : Закон Республики Беларусь від 09.07.1999 № 275-3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvd.gov.by/main.aspx?guid=101163>.
12. Уголовный кодекс Республики Молдова : Закон Республики Молдова від 18.04.2002 № 985-XV

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=3835.

13. Уголовный кодекс Туркменистана : Закон Туркменистану від 12.06.1997 № 222-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=2483.

14. Уголовный кодекс Республики Узбекистан : Закон Республики Узбекистан від 22.09.1994 № 2012-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=111457.

15. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики : Закон Азербайджанської Республики від 30.12.1999 № 787-ІQ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420353#sub_id=1900000.

16. Уголовный кодекс Австрии / пер. с нем. – М.: ИДК «Зерцало-М», 2001. – 144 с.

17. Уголовный кодекс Франции / Науч. редактирование канд. юрид. наук, доц. Л.В. Головки, канд. юрид. наук, доц. Н.Е. Крыловой; перевод с французского и предисловие канд. юрид. наук, доц. Н.Е. Крыловой. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 650 с.

18. Уголовный кодекс ФРГ / пер. с нем. – М.: Издательство «Зерцало», 2000. – 208 с.

19. Уголовный кодекс Республики Польша : Закон Республики Польша від 06.06.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1246817>.

20. Уголовный кодекс Швеции / Научные редакторы проф. Н.Ф. Кузнецова и канд. юрид. наук С.С. Беляев; пер. на русск. язык С.С. Беляева. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 320 с.

21. Уголовный кодекс Дании / Научное редактирование и предисловие С.С. Беляева, канд. юрид. наук (МГУ им. М.В. Ломоносова); пер. с датского и английского канд. юрид. наук С.С. Беляева, А.Н. Рычевой. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 230 с.

22. Кримінальний кодекс Республіки Албанії : Закон Республіки Албанія від 27.01.1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pbosnia.kentlaw.edu/resources/legal/albania/crim_code.htm.

23. Уголовный кодекс Испании [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tenerifanavigator.com/directory/laws-of-spain/criminal-code/index.htm>.

24. Примерный уголовный кодекс США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1250258&subID=100114498,100114499#text>.

25. Уголовный Кодекс Китайской Народной Республики : Закон КНР від 01.07.1979 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://constitutions.ru/archives/403>.

26. Уголовный кодекс республики Корея / пер. с корейского канд. фил. наук В.В. Верхоляка. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003.

В статье проведен анализ положений актов уголовного законодательства зарубежных стран, приводится перечень запретов, направленных на защиту прав потребителей, а также охарактеризованы акты международного права, которыми определяются минимальные стандарты защиты прав потребителей. На основе проведенного исследования определены общие тенденции уголовно-правовой охраны прав потребителей в зарубежных странах и разработаны предложения к отечественному законодательству.

Ключевые слова: уголовно-правовая охрана, права потребителей, международные стандарты защиты прав потребителей, страны ЕС, постсоветские страны.

The article is devoted to analysis of the criminal law of foreign countries. The author creates a list of restrictions aimed at defending rights of consumers and gives a description of acts of international law, which defines minimum standards for consumer's protection. Based on research the author defines the general trend of criminal protection of consumer's rights in foreign countries and develops proposals for national legislation. Criminal law of almost every foreign country contains provisions that establish responsibility for violation of consumer rights, except of some Western European countries, including Germany, France, Austria, as well as some Asian countries, such as South Korea. There is a significant difference in policy post-Soviet and European states. European criminal law largely fixed crimes that have resulted in injury to life and health. The author believes that this position is absolutely correct, because it corresponds to current trends of humanization of criminal law. At the same time, in the case of violation of economic rights of consumers perpetrators are attracted to other types of responsibility, not criminal. The most of post-Soviet states have chosen the path of strengthening of responsibility. According to the author's opinion, this concept is discredited. Instead, it should be developed adequate legal mechanisms, improved the legal technique, eliminated gaps in legislation.

Key words: criminal-law protection, right of consumers, international standards of consumer's protection, EU countries, post-Soviet countries.

